

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

УДК 81+82:811.11+811.13
S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія: О.В. Деменчук, О.В. Константинова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2019. – Вип. 3. – 239 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.). – Rivne : RSUH, 2019. – Issue 3. – 239 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства, літературознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Translation and Literature Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 4 від 25.04.2019 р.*)

© Автори публікацій, 2019

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Артемович К.В.	Структура фразеологічних одиниць-біблеїзмів англійської мови	6
Винарчик М.П. Капусняк М.В.	Enrichissement de la langue française et politique linguistique de sa défense	12
Винарчик М.П. Штефуца О.	Мовна компетенція як базове мовознавче поняття	17
Івасюк Д.П.	Лексико-семантичні особливості англійської розмовної мови (на матеріалі інтернет-блогів)	22
Кропива Т.Б.	Теоретичні передумови дослідження формування англомовної академічної письмової компетентності в старших класах	30
Литвин І.В.	Типологія та сфери вживання евфемізмів сучасної англійської мови	37
Феськова І.В.	Лексичні особливості англомовних інтернет-новин	43
Ясінська Т.А.	Strukturell-semantische Besonderheiten der phraseologischen Einheiten mit dem Komponenten «Sprachtaetigkeit» in der deutschen Sprache	50

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Вейко К.С.	Семантико-структурні особливості інфінітивних вставних конструкцій в українській та англійській мовах	58
Дребот Л.С.	Національно-культурні стереотипи у фразеологізмах української та англійської мов	65
Дулюк С.А.	Відтворення культурних символів у семантиці фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах	73
Колесник Ю.О.	Вербалізація концепту ПРАЦЬОВИТІСТЬ в англійській та українській мовах	79
Новікова О.Ю.	Лексико-семантичний аналіз молодіжного сленгу	83

Пасечник А.В.	Фразеологічні одиниці з компонентами на позначення їжі в англійській та українській мовах	88
Юрчук В.І.	Вербалізація концепту ДОБРО в англійській та українській мовах	92

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Григорчук Д.В. Палій В.П.	Функціональне навантаження епітетів та образних виразів в художніх творах французької письменниці Франсуази Саган	97
Паюк В.Л.	Визначення та ознаки політичного тексту	101
Підкуйко В.А.	Звертання як невід'ємна частина мовного етикету	105
Підкуйко В.А.	Етикет ділової телефонної розмови	111
Романюк В.В.	Прислів'я та приказки на позначення емоцій людини в сучасній німецькій мові	116

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Кравчук А.О.	Етимологічні особливості терміносистеми англійського літературознавства	121
Краснікова К.С.	Українські архітектурні терміни: походження, семантика, структура	126
Пелюхня П.Р. Черноватий Л.М.	Теоретичні основи класифікації англомовних та українськомовних термінів у сфері лінгводидактики	130
Стойка А.С.	Лексико-семантичні особливості економічних термінів сучасної англійської мови	137

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бобешко М.О.	Лексичні трансформації в українських перекладах романів Ніколаса Спаркса	143
Бурковська І.О.	Лексичні перекладацькі трансформації у перекладі твору Лесі Українки «Дим»	148
Буткевич Д.С.	Способи перекладу національно-культурного компоненту в семантичній структурі німецьких ФО	153

Дворник І.В.	Значення сталих та змінних елементів у поетичних перекладах	163
Лопанчук Ю.В.	Способи передачі епітетів в англійському перекладі циклу поезій «Сім струн» Лесі Українки	170
Мельник О.Ю.	Особливості відтворення категорії детермінації при перекладі з англійської на українську мову	175
Портяник А.В.	Актуальні проблеми художнього перекладу	181
Урбанович Г.Р.	Переклад реалій англійською мовою в поемі Івана Котляревського «Енеїда»	186

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Возняк Ю.В.	Вплив американського соціуму на розвиток постмодернізму в США та його визначальні риси	193
Гаврилюк С.В.	Жанр «Мотиваційна книга» в сучасній американській літературі	197
Гладун І.В.	Сучасна англійська підліткова література	202
Головащук А.О.	Погляди М. Етвуд на роль жінки в сучасному суспільстві (на матеріалі роману-дистопії «Розповідь служниці»)	207
Гудим М.С.	Український постмодернізм	211
Калитка І.М.	Non-fiction медичної тематики у сучасній британській літературі на основі збірки Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом, Та інші історії з лікарської практики»	217
Ковлева О.В.	Еволюція жанру антиутопії у літературі ХХ століття	222
Хороша О.М.	Творчість Г. Мелвілла у контексті розвитку популярної культури США ХІХ століття	228

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	235
------------------------------	------------

4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля. К. 2006 – 716 с.
5. Cambridge Dictionary. Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/ru/>

Мельник О.Ю.

Рівненський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КАТЕГОРІЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Анотація. У роботі схарактеризовано граматичну категорію детермінації (означеності / неозначеності) в перекладознавчому аспекті. Встановлено ізоморфні та аломорфні характеристики категорії детермінації в англійській та українській мовах. Представлено аналіз особливостей відтворення категорії детермінації при перекладі з англійської на українську мову.

Ключові слова: категорія детермінації, артикль, означеність, неозначеність, переклад.

Summary. The paper focuses on the grammatical category of determination (definiteness and indefiniteness) in a translational aspect. The isomorphic and allomorphic features of the category of determination in the English and Ukrainian languages have been established. The analysis ascertains the ways the category of determination is expressed and rendered in English and Ukrainian.

Key words: category of determination, article, definiteness, indefiniteness, translation.

Постановка проблеми. Граматична категорія детермінації – це категорія, грамеми якої вказують на спосіб ототожнення референта певної іменної групи [2, с. 237]. Іншими словами, це категорія, зміст якої вказує на те, чи мислиться ім'я предмета як єдине в описуваній ситуації (означеність), чи як таке, що належить до класу подібних до нього феноменів (неозначеність). Її ще називають категорією означеності / неозначеності.

В аналітичних мовах (зокрема, англійській) основним засобом вираження категорії детермінації є (означений / неозначений) артикль. У синтетичних мовах (зокрема, українській) названа категорія здебільшого виражається через займенникові форми (вказівні й неозначені займенники). Проте, такі форми не завжди

можуть слугувати повноцінними перекладними відповідниками артиклів. Тим більше, що артиклі можуть впливати на лексико-семантичне значення словосполучень та надавати у певному контекстуальному оточенні експресивного оцінного значення денотату, реалізуючи деякі стилістичні функції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки опубліковано чимало розвідок, присвячених дослідженню артикля та його перекладу [3; 4; 5], однак вивчення артикля у зв'язку із граматичною категорією детермінації, в аспекті вихідного та цільового текстів не входило до завдань цих авторів.

Метою нашої розвідки є аналіз засобів реалізації категорії детермінації в англійській та українській мовах, встановлення особливостей відтворення цієї категорії при перекладі з англійської на українську мову.

Мета дослідження зумовлює необхідність розв'язання таких **завдань**:

- схарактеризувати засоби вираження категорії детермінації в англійській та українській мовах;
- з'ясувати, як засоби реалізації категорії детермінації, використані при перекладі з англійської мови на українську, зберігають і змінюють структуру й зміст вихідного та цільового текстів;
- визначити лексичні перекладацькі трансформації, які застосовують при перекладі артикля на українську мову.

Об'єктом дослідження є категорія детермінації та засоби її вираження в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є особливості відтворення категорії детермінації при перекладі з англійської мови на українську.

Матеріалом для дослідження слугували 50 англійських речень з означеними та неозначеними артиклями та їх українські еквіваленти. Приклади отримано з англомовних творів та їх перекладів українською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо схарактеризувати план змісту категорії детермінації загалом, то можна констатувати, що вона звичайно виражає співвідносні грамеми (граматичні значення) означеності і неозначеності, які реалізуються тільки в конкретному висловленні і зумовлені обставинами спілкування або контекстом і передусім тим, чи відомий або невідомий слухачеві позначений іменником предмет. Саме такий зміст має категорія детермінації в англійській мові.

Грамема 'означеність' виконує дві основні функції: 1) індивідуалізації об'єкта (коли кажуть *the table*, то мають на увазі конкретний стіл, який у цей момент є єдиним столом, наявним у свідомості співбесідників); 2) узагальнення, тобто співвідношення з цілим класом певних об'єктів (*The wolf is a wild animal* «Вовк – дика тварина»). Грамемі 'неозначеність' також властиві дві функції: 1) вказує на об'єкт, який має індивідуальні ознаки, але ще не ідентифікований співрозмовниками (*A man came into the room* «До кімнати увійшов якийсь чоловік»); 2) виступає у значенні «який-небудь, байдуже (однаково, немає значення) який».

В українській мові, як і в більшості слов'янських, означеність / неозначеність виражається: 1) вказівними займенниками *цей, ця, це, ці, той, та, те, ті* (*цей учень, та книжка*); 2) неозначеними займенниками *якийсь, якась, якась, якісь*; 3) прикметниками *невідомий, незнайомий, певний, особливий, цілий* (неозначеність): *Один хлопчик сказав...*; 4) частками *тільки, ще*: *Тільки мати нічого не знала* (означеність); *Ще чашку!* (неозначеність); 5) сполучником *і*: *Ось і місток* (означеність: «той місток, про який йшлося»); 6) родовим (неозначеність) і знахідним (означеність) відмінками: *купити хліба – купити хліб, принести паперу – принести папір*, порівняймо, ще: *Я тільки не любив Людмилу* (означеність) – *Я тільки не любив Людмили* (неозначеність); 7) порядком слів. Якщо іменник стоїть перед присудком – означеність: *Хлопчик вийшов на вулицю*, якщо після присудка – неозначеність: *На вулицю вийшов хлопчик*; 8) фразовим наголосом: *Ось книжка* (означеність), *Ось книжка* (неозначеність), див. [6].

Позатим, категорія детермінації в обох мовах пов'язана з актуальним членуванням речення, тобто з вираженням даного, відомого (теми) і нової інформації (реми), заради якої й створюється висловлення. Називаючи предмет, мовець має зважати на те, відомий співбесідникові чи невідомий цей предмет. В англійській мові тема виражається іменниками з означеним артиклем, а рема – з неозначеним артиклем, а в українській мові – переліченими вище засобами. В англійській мові для цього використовуються також лексичні засоби, так звані детермінативи, в ролі яких найчастіше виступають вказівні, присвійні й неозначені займенники *this, these, all, many, much* тощо.

Отже, в англійській мові категорія детермінації має центр (ядро) і периферію. Центром, ядром виступають морфологічні засоби вираження (артиклі), які є тими одиницями, що творять граматичну

категорію детермінації. Усі інші засоби є периферійними. Вони ніби примикають до морфологічного ядра і служать допоміжним засобом вираження семантичної (поняттєвої) категорії детермінації. В українській мові немає формальних (морфологічних) засобів вираження означеності / неозначеності; вона виражена факультативно лексично, синтаксично й інтонаційно. Тому в ній немає граматичної категорії детермінації, а є лише поняттєва категорія детермінації.

Щодо перекладу артикаля з точки зору лексичних трансформацій можна виокремити декілька аспектів.

1. Розглядаючи трансформацію додавання, можна простежити тенденцію появи в українському реченні додаткових слів у той час, як в англійському залишається лише артикль. Як і з точки зору граматики, додаткові лексичні одиниці можуть бути виражені різними частинами мови: числівниками, займенниками, частками, прикметниками, прислівниками. Наприклад:

«That's something,» Jonathan said, rolling to glide inverted for a while. – «Оце вже децю», – сказав Джонатан, перевернувся через крило і **деякий час** ковзав по повітрю лапами догори [9].

The food showed up about then, but Sanders continued as we ate. – **Подали наш сніданок**, але Сендерс продовжував... [11].

Але додаткові лексичні одиниці у перекладі можуть і не мати місця:

There's more in the frying pan, sweetums... – **Візьми зі сковорідки**, кицюню... [12].

2. Внаслідок контекстуальної заміни замість одного слова при перекладі з'являється зовсім інше слово, що є відсутнім у тексті оригіналу:

A mile from shore a fishing boat chummed the water, and the word for Breakfast Flock flashed through the air... – У милі від берега з рибальського судна закинули мережі із принадою, **звістка про це** миттєво донеслася до Зграї, що очікувала сніданку... [9].

The figure glared. «*Ne avevo paura. I was afraid of that*» – «*Ne avevo paura*, – **проскреготів його мучитель**. – Цього я й боявся» [10].

Але контекстуальну заміну, як багато інших перекладацьких трансформацій, застосовують не завжди, отже часто цільовий текст не вимагає додавання допоміжних лексичних одиниць:

To stall in the air is for them disgrace and it is dishonor. – **Зупинитися в повітрі** – для чайки безчестя, для чайки це – ганьба [9].

3. Іноді при перекладі виникає необхідність пояснення певного лінгвістичного явища через його відсутність в іншій мові, а отже нерозуміння його читачем. У такому разі застосовується описовий переклад, який також призводить до зміни лексики вихідного тексту. Іноді артикль відіграє певну роль при використанні цього перекладацького прийому:

Mrs. Mason screamed like a banshee and ran from the house shouting about lunatics [12]. Артикль перед словом *banshee* вказує на те, що лемент, який видавала пані Мейсон, може бути порівняний із лементом не конкретної істоти *banshee*, а будь якого представника цих істот. Взагалі це слово перекладається як *банши* і представляє собою істоту-примару Ірландії. Коли банши з'являлась у місті – це означало, що незабаром настане смерть когось із членів родини. Банши в ірландській міфології відомі своїми вогненно-червоними очима. Такий колір вони набули через те, що сторіччями оплакували тих, кого вони любили й по кому носили жалобу. Банши звичайно представляють у вигляді кістлявої жінки з білим волоссям. Вона одягнена в стару зелену сукню й сірий плащ із каптуром. Вважалося, що банши супроводжували тільки дуже древні клани, чиїми предками були легендарні ірландські герої раннього Середньовіччя. Як правило, це були ті клани, чиї прізвища починалися із префіксу «О'» або «Мак». Банши завжди й усюди супроводжували членів того чи іншого клану. Вона не стільки істота, що має вигляд, скільки лиховісне виття, що наповнює жахом ночі Ірландії та нагір'я Шотландії [1].

Е. Сетон-Томпсон також використовує цього персонажа у своєму творі «Маленькі дикуни»:

*This was the **Banshee** that did the wailing that had scared them all – all but the Dog* [14].

Цікавим є те, що в російському перекладі твору, зробленому Н. Темчиною, використано прийом транскрипції:

*Это и был тот **банши**, которого боялись все, кроме Турка* [8].

Щодо українського перекладу Л. Солонька, персонаж взагалі змінено:

*Оце й був той самий **лісовик**, що своїм завиванням налякав їх усіх – всіх, окрім Турка* [7].

Отже, можливі варіанти перекладу – *банши* та *лісовик*, але якщо скористатися першим, читачеві стає незрозумілим, хто є цей персонаж, а якщо другим, – цілком втрачається первинна інформація про нього. Тому можна запропонувати описовий варіант перекладу. Неозначений артикль вказує на те, що пані Мейсон лементувала так, як це властиво

не конкретній банши, а усім, отже, оскільки усі вони лементують моторошно, в українській мові є цілком можливою така інтерпретація англійського речення:

Пані Мейсон моторошно скрикнула і вибігла з будинку з лементами: "Дурдом! Дурдом!"

До описового перекладу звертаються не завжди, тож у літературі є вельми багато прикладів, коли артикль не потребує додавання лексичних одиниць для пояснення певного явища в перекладі:

And he also happened to be a wizard. – *А ще він був чарівником* [13].

Чарівники відомі українському читачеві, тому потреби пояснювати, ким вони є, не виникає.

Таким чином, оскільки артикль є власне граматичною категорією, то кількість лексичних особливостей його перекладу менша за кількість граматичних особливостей, але в обох випадках було встановлено як відмінні, так і спільні риси.

Список використаних джерел

1. Александрова А. Мифологическая энциклопедия [Електронний ресурс] / А. Александрова. – Режим доступу до ресурсу : // myfology.narod.ru.
2. Беляева М.А. Грамматика английского языка / М.А. Беляева. – М. : Высшая школа, 1965. – 336 с.
3. Голикова Ж.А. Перевод с английского на русский / Ж.А. Голикова. – М. : Новое знание, 2003. – 286 с.
4. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.
5. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А.Я. Коваленко. – К. : Фірма "ІНК'ОС", 2002. – 320 с.
6. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства / М.П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2006. – 424 с. – (Альма-матер).
7. Сетон-Томпсон Е. Маленькі дикуни / Е. Сетон-Томпсон. – К. : Державне видавництво дитячої літератури УРСР, 1958. – 498 с.
8. Сетон-Томпсон Э. Маленькие дикари / Е. Сетон-Томпсон. – М. : Студия-Л, 1992. – 223 с.
9. Bach R. Jonathan Livingston Seagull [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.franklang.ru // www.ukrcenter.com
10. Brown D. Angels & Demons [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.franklang.ru // www.ukrcenter.com

11. Martin G.R.R. *With Morning Comes Mistfall* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.franklang.ru
12. Rowlings J.K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.franklang.ru // www.ukrcenter.com
13. Rowlings J.K. *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.franklang.ru // www.ukrcenter.com
14. Seton-Thompson E. *Two Little Savages* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.authorama.com

Портяник А.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Анотація. У статті розглянуто деякі аспекти та актуальні проблеми художнього перекладу як основного механізму міжкультурної комунікації, що зближує і збагачує культури народів. Проаналізовано основні проблеми художнього перекладу та способи їх подолання перекладачем. Розглянуто естетичну, інформативну й творчу функції перекладу.

Ключові слова: художній переклад, актуальні проблеми, міжкультурна комунікація, культура народу, функції перекладу.

Summary. The article deals with some aspects and actual problems of literary translation as a basic mechanism of intercultural communication which enriches and brings nations culture together. The main problems of the literary translation and the ways of their overcoming by the translator are analysed. The aesthetic, creative and informative functions of literary translation are described.

Key words: literary translation, actual problems, inter-cultural communication, culture of people, functions of the translation.

Проблема перекладності художнього тексту завжди була і лишається однією з найбільш актуальних для різних галузей гуманітарного знання: теорії та практики перекладу, мовознавства, літературознавства.

Цілком зрозуміло, що людина, яка займається перекладацькою діяльністю, повинна прискіпливо добирати відповідні стилістичні засоби, щоб якомога ближче передати ідіолектні особливості вихідного

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
студентських наукових праць

ВИПУСК 3

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 3

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 13. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+"
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8
тел.: (0362) 26-49-27